מגמות חדשות באנטישמיות המערב-אירופית

רוברט ויסטריך

שנאת היהודים עוברת תמורה משמעותית בתחילת המאה ה-21. שלא כלפני שישים שנה באירופה, אין היא נושאת עתה אופי אתני, עממי או גזעני, ואיננה עוד הגורם המשמר הבלבדי של שנאת זרים כפי שהיה לפני, במשך ולאחר השואה. אין פירוש הדבר כי תנועות הימין הקיצוני הקיימות חדלו להיות מקור לדאגה. הן שומרות על יציבות, ובמדינות רבות במרכז אירופה הן מייצגות 10-20 אחוזים מכלל ציבור הבוחרים. היהודים עודם מטרה לשנאת הימין, אולם הרבה פחות ממהגרים זרים, עובדים זרים, ערבים, אפריקנים, צוענים ושאר זרים. הימין הקיצוני רואה הן באיסלאם הלוחמני והן ב"שדולה הבינלאומית היהודית" — אויבים.

עם זאת, אנטי-ציונות אנטישמית מובילה להתקרבות מחדש בין הימין לבין האיסלאמיסטים הקיצוניים, במיוחד בגרמניה. שני הגורמים מאשימים את היהודים בניצול השואה לסחטנות כספית והשגת תמיכה בציונות, ולמרות הגזענות האנטי-ערבית שלו, הימין הקיצוני משתמש תכופות בסכסוך המזרח-תיכוני, בסיסמאות אנטי-ציוניות וב"סולידריות עם הפלשתינים" כאמצעי לקידום תעמולה פוליטית אנטישמית.

יש להביא בחשבון כי שינויים רחבים מתחוללים במבנה הפוליטי, בתפישה העצמית, באתוס ובאידיאולוגיה הליברלית השוררים באיחוד האירופי. בשונה מרוסיה ומזרח אירופה, המגמה השלטת עתה באיחוד האירופי היא פוסט-לאומית, רב-תרבותית ופלורליסטית; היא צופה אל מעֵבר לתפישות המיושנות של המאה ה-19 בדבר מדינת-הלאום הטריטוריאלית, קדושת הריבונות הלאומית או הקהילה התרבותית ההומוגנית.[1] התפתחות על-טבעית זו לכל פרטיה ודקדוקיה מתאימה ליהודי אירופה, ואכן, עד לאחרונה נראה כי מעולם לא היו היהודים מקובלים, מעורים בכלכלה ומשגשגים כל כך בארצות מושבם. יתרה מזאת, בשנת 2004 לא נראה כי צפויים לאיחוד האירופי אבטלה, מיתון, משבר פרלמנטרי, סכסוכים דתיים, מלחמת מעמדות, מהפכות, איומי בולשביזם או מהפכים תרבותיים מן הסוג שחולל אנטישמיות בעבר.

קיימים הבדלים נוספים בין תקופה זו לשנות השלושים. האנטישמיות בכל רחבי אירופה אורגנה אז על-ידי משטרים נאציים, פאשיסטיים או קתוליים-רודניים; נתמכה על-ידי הכנסייה; וממשלות יזמו ואישרו חקיקה אנטישמית וקיימו אפליה בדיור, בתעסוקה ובנושאים מינהליים. היום ישנם חוקים ותקנות האוסרים על אנטישמיות, והכנסיות מחויבות לדו-שיח נוצרי-יהודי; קיימת התעניינות מחודשת בתרבות היהודית באירופה, והיא מתבטאת בירידי-ספרים, פסטיבלים של סרטים ושל מוזיקת כליזמרים. לא זו בלבד, אלא שיום הזיכרון לשחרור אושוויץ, ב-27 בינואר, התמסד במדינות אירופיות רבות, והוא מציין במובהק כבוד לקורבנות היהודיים של השואה בעוד הנאציזם מוקע אל מחוץ לגדר. הסתה המקבלת את חסות המדינה נגד יהודים ונגד ישראל עודנה לחם-חוקו של העולם המוסלמי, אולם אינה קיימת ביבשת האירופית.

פרופ' **רוברט ויסטריך** משמש כיו"ר המרכז הבינלאומי לחקר האנטישמיות באוניברסיטה העברית בירושלים. בין ספריו **היהודים במהפכה** (ת"א, תשמ"ז); **The Jews in Vienna in the Age of Hitler and the Holocaust**, London 2001 ואחרים. כתב בעבר בנתיב.

[1] Alain Finkielkraut, *Au nom de l'Autre*, Paris, 2004; לסקירה ראו גם רוברט ס. ויסטריך, "אם זה כל כך טוב למה זה כל כך רע?" *הארץ*, 14 במאי 2004 (עברית ואנגלית).

★

ובכן, אם הכל כל כך טוב, מדוע כל כך רע? מדוע חשים היהודים באיחוד האירופי חוסר-ביטחון?

★

הבעיה באירופה בת-זמננו נובעת בראש ובראשונה מן החברה האזרחית, מן האליטות המשכילות ומן התקשורת, שעוינותן הבלתי-מוסווית לישראל יוצרת אווירה של חשדנות כלפי יהודים, המזכירה את אירופה של פרשת דרייפוס יותר מאשר את אירופה בשנות ה-השלושים. כאז כן עתה, ה"יהודי" במובן הקיבוצי נושא אות קלון של טמא ומנודה. היו הפגנות מכוערות, צעקות "מוות ליהודים" בראש חוצות, ושוב נשמעים דיבורים על "סינדיקט יהודי" החותר לשלוט במדיניות הלאומית מאחורי הקלעים. האיבה המסורתית ליהודים לבשה צורות חילוניות חדשות ויצרה חומה של חשדנות בין יהודים לבין לא-יהודים, המסכנת את האינטגרציה המלאה של היהודים בחברה. ה"גטו החדש" הסמוי, שעוררה האנטישמיות של 1890 קם לתחייה באירופה של ימינו, הוא ממוקד בהכפשת המדינה היהודית וחותר לבידודה בקרב הקהילה הבינלאומית.

ישנם הטוענים כי האנטישמיות אינה איום ממשי אלא רק פרי היסטריה קיבוצית. מותחי-ביקורת מן השמאל וליברלים רבים מרחיקים לכת וטוענים כי הדיון בנושא האנטישמיות הוא תכסיס המכוון להסיט את תשומת-הלב מ"פשעי המלחמה" של ישראל, או להשתיק ביקורת על פעולותיה. יש גם ישראלים "פוסט-ציונים" ו"מתנגדים" מיהודי התפוצות המעמידים פנים שהאנטישמיות היא "המצאה"[2] שנועדה לעודד עלייה לישראל, או לגייס כספים לארגונים יהודיים, או לחזק את הזהות היהודית הנשחקת. מותחי הביקורת הנבזיים יותר רואים באנטישמיות בדותה מתוצרת "תעשיית השואה", שנועדה לאיים על יהודים ולא-יהודים גם יחד. טענות כוזבות וציניות אלו אינן חדשות, וריקנותן בולטת לאור הנתונים הסטטיסטיים וראיות נוספות בדבר העלייה הדרמטית בפעולות אנטישמיות. גם נשיא צרפת, ז'ק שיראק — שלפני שנה וחצי הכריז כי "אין אנטישמיות בצרפת" — נוקט בשנה האחרונה עמדה איתנה יותר, המחייבת את צרפת לנקוט אמצעים קשוחים נגד גל האלימות האנטישמית.[3] בבריטניה קִיים בית-הנבחרים דיון מועיל בנושא, ולראשונה זכה העניין להכרה פומבית.

מאז תחילת 2004 החלה גם נציבות האיחוד האירופי להתייחס לאנטישמיות באופן רציני יותר. בשלהי 2003 עדיין ניסתה הנציבות לקבור דו"ח שהוזמן על-ידה, אשר הראה כי אכן היתה עלייה משמעותית באלימות על רקע אנטישמי בכל רחבי אירופה. מה שהטריד את מרכז המעקב האירופי בווינה היו הממצאים שלפיהם מהגרים מוסלמים הם האחראים, ככל הנראה, לתקריות של שנאת יהודים במדינות רבות. מאז קיבלה נציבות האיחוד האירופי דו"ח בעייתי עוד יותר, המייחס את האשמה ברוב התקריות האנטישמיות באירופה לגברים לבנים צעירים, מובטלים ואנשי ימין קיצוני. מסקנה זו עומדת בסתירה לרוב הראיות מן השטח.[4] מאידך גיסא, הכנס החשוב של הארגון לביטחון ולשיתוף-פעולה באירופה OSCE), שהתקיים בברלין בסוף אפריל 2004, אף שלא התייחס ישירות לנושא הרגיש של שנאת יהודים איסלאמיסטית, הדגיש בכל זאת את הצורך לפתח תוכניות ואסטרטגיות חדשות כדי למנוע עלייה נוספת באנטישמיות.[5] כנס זה הכיר בכך שאין עילה להתקפות על יהודי אירופה בשל הסכסוך במזה"ת. אף-על-פי-כן ולמרות "תרועת החצוצרות", העדיפו בכנס שלא לנקוב בשמותיהם של מבַצעי ההתקפות, ואף לא הוצעו אמצעים ממוסדים ויעילים כלשהם לביצוע מסע חינוכי מתמשך נגד אנטישמיות בכל רחבי היבשת.

עליית האנטישמיות ממשיכה להשפיע על ביטחונם ורווחתם של יהודי אירופה. אמנם לעת-עתה לא רוצחים יהודים ברחובות, ואין מגרשים אותם ממשרותיהם או מארצות מגוריהם, אולם היהודים חשים בעליל בלחץ חדש ומדאיג. שוב מתעוררות שאלות לגבי נאמנותם. יותר ממחצית התושבים במספר מדינות באיחוד האירופי, מאמינים שהיהודים נאמנים לישראל יותר מאשר למדינות בהן הם חיים. שאלת ישראל עודנה מקור למתח בין ארה"ב לאירופה, כמו גם המלחמה בעיראק, האיום מצד האיסלאם הקיצוני וחילוקי הדעות בנוגע לדרך הרצויה להתעמת עם הטרור העולמי.

ראוי לציון הטיעון האנטישמי הגלוי אודות עוצמתה של ה"שדולה היהודית" ולפיתת הברזל בה היא מחזיקה את ארה"ב. לאחרונה הועלה נושא זה בראיונות בטלוויזיה, במאמרים ובהערות נבזיות מצד מספר אנשי קונגרס אמריקאים ופקידים בכירים לשעבר המחפשים שעיר לעזאזל לתלות בו את אשמת הסתבכותה של ארה"ב בבוץ העיראקי.[6] קיים מיתוס נפוץ שהניאו-שמרנים (כלומר, הקבוצה הפוליטית-אידיאולוגית הכוללת גם אינטלקטואלים יהודים מסוימים מן החוף המזרחי) מנהלים את מדיניות החוץ האמריקאית לתועלתה של ישראל, וכי הם תמרנו את וושינגטון למלחמה הרת-אסון. כבשנות השלושים, שוב נועד ליהודים התפקיד של מחרחרי המלחמה. בשנה שעברה רמז טאם דאלייֶל, חבר פרלמנט בריטי מכובד ממפלגת הלייבור, כי בסביבתו של ראש הממשלה טוני בלייר יש "קשר יהודי". ה"קשר המסוכן" כולל את שר החוץ, ג'ק סטרו (Straw) שהיה לו סבא יהודי, את פיטר מנדלסון היהודי-למחצה ואת הלורד לוי, מגייס התרומות הראשי של מר בלייר, שרק הוא בעל "דם יהודי טהור".[7]

פנייה לשיח טעון כזה היא תסמין לתחיית הפופולריות של תיאוריות הקונספירציה היהודית. תיאוריות אלו עמומות במקצת באמריקה ובאירופה, אולם לובשות צורה מאיימת במזה"ת. חלק ניכר של שנאת היהודים המוסלמית נובע מדגמים אירופיים, לרבות הנאציונל-סוציאליזם. עתה סופגת אירופה שוב את הנגיף אל תוך הזרם המרכזי שלה ומתעלמת מלקחי ההיסטוריה שלה, כאשר הבעיה נוגעת למוסלמים.[8]

כאשר אידיאולוגים של אל-קעידה כגון איימן אל-זוואהירי מגַנים את מה שהם מכנים הברית ה"יהודית-אמריקאית" להשגת שלטון על העולם (או כביכול, הקנוניה של ה"צלבנים" והציונים), הם חוזרים על מוטיבים אירופיים ואיסלאמיים כאחד. בשנת 2003, כאשר ראש ממשלת מלזיה מוחמד מחאטיר עמד בתוקף על כך שהיהודים "מנהלים את העולם מאחורי הקלעים", הוא

[2] Phyllis Chesler, *The New Antisemitism*, San Francisco, 2003, pp. 179-82.

[3] נאומו של ז'ק שיראק, 22 במאי 2003 בארמון האליזה, לרגל יום השנה ה-60 של CRIF, ארגון הגג של יהדות צרפת, ב-*Discours et Messages de Jacques Chirac*, Paris, 2003, pp. 49-64. חוברת צנומה זו לוקטה ע"י אגודת בנים ובנות של יהודים שגורשו מצרפת, שנשי־אה הוא סרז' קלרספלד.

[4] ראו, *Manifestations of Antisemitism in the EU, 2002-2003* שפורסם ע"י מרכז המעקב האירופי אחר גזענות ושנאת זרים (וינה 2004). ראו גם שרון שדה ושלמה שמיר, "דו"ח האיחוד האירופי על אנטישמיות 'מטעה'", *הארץ*, 1 באפריל 2004.

[5] Isi Leibler, "Full Circle in Berlin", *The Jerusalem Post*, 11 May 2004, רואה בכנס "נקודת מפנה במאבק נגד אנטי־שמיות", בעיקר בזכותם של המארחים הגרמנים. במושב הפתיחה, יוהנס ראו, נשיא גרמניה, עמד על כך שדמוניזציה של ישראל היא שיטה חדשה לניגוח יהודים.

[6] לדוגמה, סנטור ארנסט הולינגס כתב כי ההסבר היחיד למלחמה בעיראק הוא "מדיניותו של בוש לשמירת ביטחונה של ישראל". גנרל אנתוני זיני אמר דברים דומים וטען כי הניאו-שמרנים הובילו את בוש למלחמה. ראו: Senator Bigot, *The Jerusalem Post*, 1 June 2004, (editorial).

[7] Robert S. Wistrich, "Fighting Antisemitism", *Midstream*, February/March 2004, pp. 21-23.

[8] Shmuel Trigano, Michel Tribalat and Alexandre Del Valle in *Observatoire du monde juif*, Bulletin no. 4/5, December 2002, pp. 1-17.

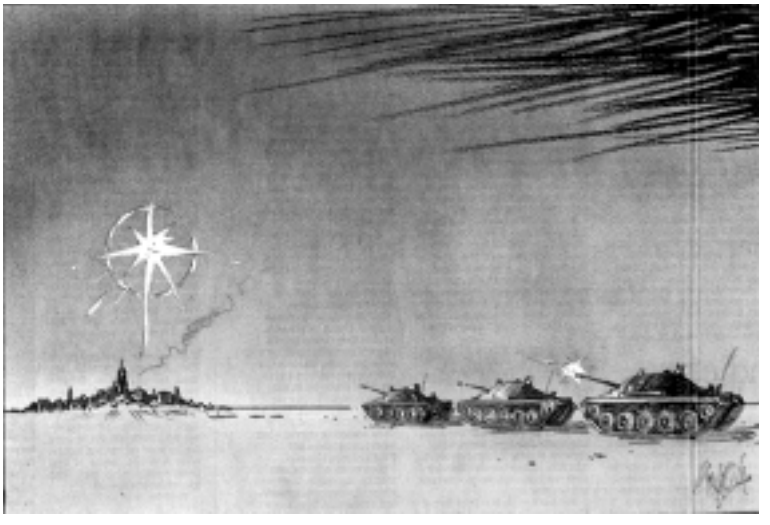

טנקים ישראלים בדרך לבית-לחם. המגמה היא להציג את היהודים כאויבי הנצרות. (*Aftenpostern*, 5.4.2002)

הקים לתחייה כזבים הלקוחים מתוך המסמך הרוסי המזוייף הידוע לשמצה, ה"פרוטוקולים של זקני ציון". בדיה זו ממשיכה להפנט מיליוני ערבים, הודות לסדרות טלוויזיה כדוגמת הסדרה המצרית "פרש בלי סוס".[9] סדרה אנטישמית מבחילה אף יותר היתה הסדרה הסורית ה"גלות" (אל-שאטאט), שהוקרנה ברמדאן אשתקד ב-"אל-מנאר", ערוץ הטלוויזיה של חיזבאללה בלבנון, ושודרה בכל רחבי המזה"ת ובחלק ממדינות אירופה.[10] נראות בה סצנות נוראות של יהודים המבצעים רצח ריטואלי, תמונות זוועה ציוריות כבדוגמאות הנוראות ביותר של התעמולה האנטישמית הנאצית.

שנאת היהודים המשתוללת בכל מקום במזה"ת תורמת משמעותית להקצנת עמדת הנוער המוסלמי באירופה ובעיקר בצרפת, בלגיה, הולנד, שוודיה ובריטניה. הנגיף האנטישמי כבר התנחל במטען התרבותי של המהגרים מצפון-אפריקה עוד טרם הגעתם לאירופה. הטפות במסגדים מפיצות את הנגיף, בחסותם ובמימונם של שליטיה הוואהאביסטים של ערב-הסעודית ה"מתונה", ה"פרו-מערבית". יתרה מזאת: את האנטישמיות מפיצים בהיקף רחב ביותר אתרי האינטרנט האיסלאמיים.[11] אולם האחריות מוטלת גם על אירופה. שנאת היהודים המוסלמית הפועלת על אדמת אירופה נובעת, לפחות בחלקה, מדחיקתם של המהגרים החדשים לשוליים על-ידי הרוב הלבן בחברה.

התנגדות קולנית לגזענות אנטי-ערבית היא גורם המעודד ברית חדשה בין השמאל האירופי לבין האיסלאמיסטים. הגרעין הקשה של השמאל והמוסלמים הקיצוניים חלוקים בדעותיהם בנושאים כגון: חילוניות, סוציאליזם, הומו־סקסואליות וזכויות נשים, אולם הם שותפים בתיעובם העז והעמוק לערכים מערביים כגון: קפיטליזם, דמוקרטיה וחירות הפרט, והם מתנגדים חד-משמעית לשימוש בכוח צבאי אמריקאי ברחבי העולם (ובעיקר במזה"ת). הקשר ה"אדום-ירוק" מגַנה את ישראל כ"סוכנת" של האימ־פריאליזם האמריקאי, מתוך אמונה כי היהודים שולטים בענייני הפנים ובמדיניות החוץ של ארה"ב, בעולם הפיננסי הבינלאומי ובתקשורת העולמית. מתנגדי הגלובליזציה ה"מתקדמים" עושים יד אחת עם האיסלאמיסטים בהכפשת הציונות כצורה חדשה של נאציזם. הרטוריקה האנטי-אמריקאית והאנטי-ישראלית של התנועה נגד מלחמה באירופה משקפת יותר ויותר את סדר-היום האיסלאמי ה"מתקדם", הגולש לעתים קרובות לאנטישמיות גלויה.[12] הדמוניזציה של ג'ורג' בוש ואריאל שרון והשוואתם המתמשכת אל אדולף היטלר, הופכות לפזמון חוזר בהפגנות תומכי ה"שלום" ברחובות אירופה. השמאל הגרמני האנטי-אימפריאליסטי משווה דרך קבע את מדינת ישראל לגרמניה הנאצית, ומערער על זכותה המוסרית להתקיים על-ידי הוקעתה כמפעל קולוניאלי החותר למדיניות פאשיסטית. מתנגדי הגלובליזציה הגרמנים אינם היחידים המניפים ציורים של ה"דוד סם" עם "אף יהודי טיפוסי", כפי שקרה בהפגנה הגדולה נגד בוש שהתקיימה בברלין ב-21 במאי 2002.

הברית בין השמאל הקיצוני לבין האיסלאמיסטים הקנאים באירופה המערבית קיבלה חיים חדשים בתקופת הבחירות האירופיות ביוני 2004, במיוחד בצרפת ובבריטניה. ברית השמאל הקיצוני בין קבוצת הקומוניסטים המהפכנים לבין קבוצת "מאבק העובדים" (Lutte Ouvrière), פנתה אל הקיצונים האיסלאמיים כדי שיסייעו לה לשריין מושבים בפרלמנט. לדבריה של ארלט לאגייֶר, הגיבורה הטרוצקיסטית של מעמד הפועלים, ה"מאבק למען פלשתין" הוא עתה חלק בלתי-נפרד מן ה"מהפכה הפרולטרית העולמית". הפרויקט כולל כמובן את מחיקתה של ישראל מן המפה ולחימה לחיסול השיטה הכלכלית הגלובלית והעוצמה האמריקאית. המפלגה הקומוניסטית הצרפתית, אף היא תומכת פעילה ללא תנאי בעניין הפלשתיני.

בבריטניה נולדה הקואליציה המרקסיסטית-איסלאמית מתוך הקואליציה נגד המלחמה שנוצרה לפני כשנתיים, כדי למנוע את שחרור עיראק מסדאם חוסיין. יותר ממחצית חברי ועדת ההיגוי שלה באו מן הגרעין הקשה של השמאל, והיו"ר, אנדרו מאריי Murray, היה מנהיג המפלגה הקומוניסטית הבריטית ועובד לשעבר של סוכנות "נובוסטי" הסובייטית. יו"ר נוסף הוא מוחמד איסלאם איג'אז ממועצת המסגדים של לונדון. מבחינת האיסלאמיסטים, שנאת האמריקאים והיהודים היא היסוד העיקרי של הברית. כפי שניסח זאת אבו-חאמזה אל-מאסרי, ממנהיגי הפונדמנטליסטים הבריטים, הנמצא כעת במעצר, "מי שרוצה לזרוק את היהודים מפלשתין — ברוך הבא".[13] כלומר, מותר להרוס את ישראל ואת הציונות ואף להתקשר לשם כך בברית עם אתאיסטים. דרך פעולה זו אומצה על-ידי יד-ימינו של אוסאמה בן-לאדן, איימן אל-זוואהירי, במסר לתומכי אל-קעידה בבריטניה באוגוסט 2002. דברים אלה זכו להד מן השמאל מאת תלמידו לשעבר של צ'ה גוואראה שהתאסלם לאחרונה — מנהיג הטרור מוונצואלה, איליץ' רמירז סנצ'ז, הידוע יותר כקרלוס, ה"תן". בספרו האחרון, *איסלאם מהפכני*, קורא קרלוס לברית בין האיסלאמיסטים למרקסיסטים כדי להרוס את ארה"ב ובעלות-בריתה.

טרוריסטים מהפכנים בינלאומיים כקרלוס הסתגלו

[9] ראו *אל-אחבאר*, 12 בנובמבר 2002, תורגם ע"י MEMRI, סדרת חקירה וניתוח, 19 בנובמבר 2002.

[10] **אל שאטאט** שודרה באוקטובר-נובמבר 2003. סקירה על הסדרה פורסמה על-ידי *Special Information Bulletin* (נובמבר 2003) של המרכז למודיעין ולמידע על טרור במרכז למחקרים מיוחדים, ישראל. ראה גם אתר המרכז: <www.intelligence.org.il>

[11] Michele Tribalant, "L'obsession anti-Israélienne sur le net islamique", *Observatoire du monde juif*, Decembre 2002, pp. 7-16.

[12] Pierre André Taguieff, *La nouvelle Judéophobie*, Paris, 2002; David Hyde, "Europe's Other Red-Green Alliance", <http://www.zeek.net/politics>, April 2003.

[13] Robert S. Wistrich, "Muslims, Jews and September 11: The British Case", in Paul Iganski and Barry Kosmin (eds.), *A New Antisemitism? Debating Judeophobia in 21st Century Britain*, London, 2003, pp.169-191.

לזמנים החדשים. כך גם חברי השמאל הקיצוני באירופה ובצפון-אמריקה, המאמצים מוסלמים קיצוניים כ"פרולטריון החדש" או כמעמד תחתון שיסייע להם להגשים את חלומם הישן להרוס את הקפיטליזם העולמי.[14] בבריטניה, השמאל ה"אנטי-אימפריאליסטי" כולל קומוניסטים, טרוצקיסטים, מאואיסטים ואנשי איכות הסביבה, וכן אנשי הפלגים הרדיקליים של מפלגת הלייבור כגון ג'ורג' גאלוויי הסקוטי, חבר הפרלמנט, מעריץ לשעבר של סדאם חוסיין. גאלוויי, "אנטי-ציוני" קולני שקיבל תמיכה של סכומי עתק מן הדיקטטור העיראקי שהודח, פועל עתה למען האיגוד המוסלמי של בריטניה ולמען קבוצות פלשתיניות הממומנות על-ידי יאסר ערפאת. מטרתו העיקרית היא להדיח את ראש הממשלה טוני בלייר בשל תמיכתו במלחמת ארה"ב בעיראק וחוסר המעש שלו למען "שחרור פלשתין".

סטריאוטיפים אנטי-אמריקאיים ואנטי יהודיים מעוגנים עמוק בתוך השיח הפרו-פלשתיני הרווח באירופה. אהדה נלהבת לפלשתינים גורמת לפוליטיקאים, אינטלקטואלים, עיתונאים ואמנים מסוימים להשתמש בשפה מתלהמת ההופכת את אימי השואה ומשתמשת בהם נגד היהודים והציונות. ישראל מוצאת עצמה על ספסל הנאשמים כמפירה סדרתית של זכויות אדם, בעוד שפגיעות חמורות לאין שיעור, המלוות באובדן גדול בהרבה של חיי אדם, כגון בצ'צ'ניה ובסודן, עוברות ללא גינוי בינלאומי. נראה שהמינוח "רצח-עם" שמור בלעדית למדינה היהודית. לדוגמה, בריאיון לכתב-העת *שטרן*, ביוני 2002, גינה נורברט בלום, מי שהיה שר גרמני שמרני, את מה שהוא כינה "מלחמת ההשמדה" (Vernichtungskrieg) הישראלית נגד הפלשתינים. בהשתמשו במונח היטלראי מיוחד זה, הוא הציג את מדיניותו של שרון כאילו היא שוות-ערך ל"השמדה" מן האסכולה הנאצית. פעולותיה של ישראל תוארו כתוצר של "נקמנות עיוורת" והתעלמות מוחלטת מחוקי-מלחמה בינלאומיים.[15] באותו ריאיון טען בלום כי המתלוננים על אנטישמיות מנסים לנצל זאת כ"נשק מוסרי" כדי להשתיק זעם גרמני ואירופי מוצדק נגד ישראל, בשל הפרות של זכויות האדם מצדה. טענה זו נשמעת בתקשורת משמאל, מימין ואף מן המרכז בכל רחבי האיחוד האירופי.

בולטים במיוחד בהשמצת ישראל ובדמוניזציה שלה אינטלקטואלים, אמנים, עיתונאים וסופרים. הדבר נעשה תוך הכשרת הקרקע לאנטישמיות מסוג חדש, שמטרתה העיקרית היא: דה-לגיטימציה של המדינה היהודית.

במובן זה ממשיכות האליטות המודרניות של האינטלקטואלים והתקשורת את המסורת העתיקה של ההיסטוריה האירופית. בכל הדורות התקיימה האנטישמיות בגלל פעולותיהם של המשכילים והכמורה, לא פחות מאשר על-ידי אספסוף אלים ורטוריקה של דמגוגים חסרי-מצפון. לדוגמה, ההתקפות החריפות של קדושי הכנסייה כגון יוחנן כריסוסטומוס, אמברוז, אוגוסטינוס, גרגורי מניסה ותיאולוגים ומטיפים חשובים אחרים במשך מאות שנים. מי שהוכתרו רשמית על-ידי הכנסייה כ"קדושים", הם שיצרו את הבסיס התורתי לאנטי-יהדות והכשירו את הקרקע ל"תורת הבוז".[16] הדרשות האנטי-יהודיות חוצבות הלהבות של מחולל הרפורמציה הפרוטסטנטית מרטין לותר העלו את תורת הדמוניזציה הנוצרית לשיאים

בוש בכיסו של שרון (*Dagbladet*, 4.4.2002).

חדשים. גם איש מופת אירופי, הומניסט וסמל ה"סובלנות" כאַרַסמוס, לקה בגירסה קלה יחסית של מחלה זו.[17]

כתביהם של פילוסופים והוגים רבים מתקופת ההשכלה נגועים בשנאת יהודים. די אם נזכיר את וולטר, קאנט, פיכטה, שופנהאואר, הגל, פויירבאך, מארקס, פרודון והסוציאליסטים הצרפתים המוקדמים.[18] גם במסורת הספרותית האנגלית, סטריאוטיפים אנטי-יהודיים הם גורם חשוב, החל מצ'וסר, מארלו ושקספיר ועד דיקנס, תאקֶרי וטרולופ, ובכתביהם של סופרים חשובים מן המאה ה-20 כגון הילר בֶּלוק, ג'ון בוּצ'אן, ה. ג'. וולס, ד. ה. לורנס, ת.ס אליוט, עזרא פאונד ואיוולין וו (Waugh). בספרות, באמנות ובפילוסופיה המודרנית הצרפתית והגרמנית עובר כחוט השני מוטיב בולט יותר של קנאות דתית, דעה קדומה גזענית ובוז כלפי היהודים. לדוגמה, אינטלקטואלים ועיתונאים כגון אדוארד דרומון, מוריס באר (Barres) ושארל מורה (Maurras) הניחו את היסודות לאנטישמיות הלאומנית הצרפתית של סוף המאה ה-19, שהכפישה ברשעות את היהודים כ"גוף זר וחתרני" המפורר ומשחית את **האומה הגדולה**.[19] בה-במידה ניתן למצוא בגרמניה במאה ה-19 אמנים חשובים כגון ריכרד ואגנר, היסטוריונים כהיינריך פון טריטשקה, או אנשי כנסייה חשובים (כולל מטיף החצר הפרוטסטנטי אדולף שטקר), שסייעו בזריעת זרעי השנאה הגזענית הנאצית. האנטישמיות המודרנית ברומניה, ברוסיה ובפולין, מְחקה את הדגם המערבי, ואף אותה טיפחו ופיתחו אינטלקטואלים מקומיים אשר יצרו לה את הבסיס האידיאולוגי הפסודו-מדעי.

האנטישמיות הנוכחית בקרב אקדמאים, עיתונאים ואינטלקטואלים ערביים מזכירה באופן מבהיל את גרמניה הנאצית, ומציבה מכשול קשה ל"נורמליזציה" ביחסים עם ישראל. הדבר נכון הן לגבי מצרים וירדן

[14] Nick Cohen, "The Left's Unholy Alliance with Religious Bigotry", *The Guardian*, 23 February 2003.

[15] Interview in *Stern*, Nr. 26, 20 June 2002.

[16] ראו Malcolm Hay, *The Roots of Christian Anti-Semitism*, New York, 1981.

[17] Simon Markish, *Erasme et les Juifs*, Lausanne, 1979; Heiko A. Oberman, *The Roots of Anti-Semitism in the Age of Renaissance and Reformation*, Philadelphia, 1984, pp. 7-23, 38-40, 58-59.

[18] Paul Rose, *German Question/Jewish Question – Revolutionary Antisemitism from Kant to Wagner*, Princeton, 1993.

[19] Michel Winock, *Nationalisme, antisémitisme et fascisme en France*, Paris, 1990.

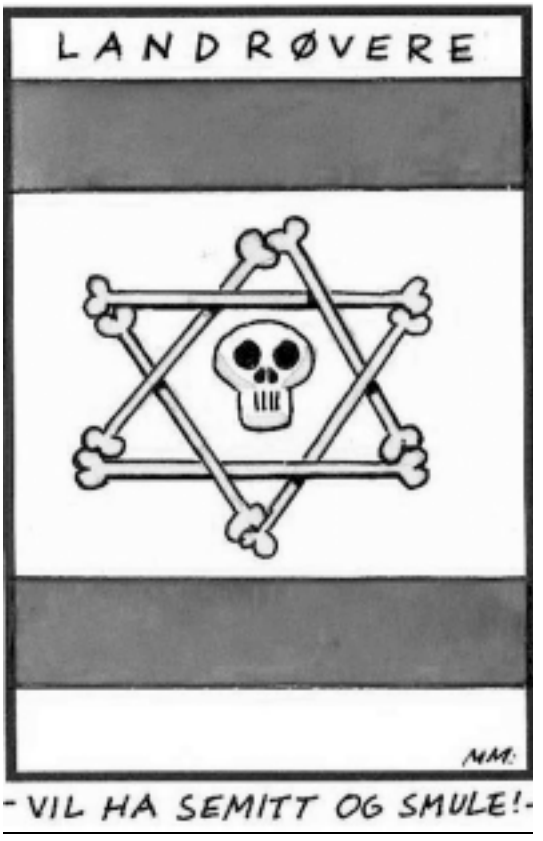

— שודדי האדמה טוענים לכל חלקה טובה!... —

(הנמצאות לכאורה במצב של שלום עם ישראל) והן לגבי סוריה הבעת'יסטית, ערב-הסעודית הוואהבית, איראן השיעית הקיצונית, עיראק ה"משוחררת" והרשות הפלשתינית החילונית כביכול. בכל אחת מן החברות הערביות או המוסלמיות, השונות זו מזו לכל דבר ועניין, עיתונאים ואנשי אקדמיה מכובדים אינם מהססים להפיץ שקרים עזי-מצח כדוגמת ה"פרוטוקולים של זקני ציון" כדי להסית נגד היהודים.[20] גם עיתונאים ואינטלקטואלים מן הזרם המרכזי במצרים, כגון אניס מנצור או מוחמד הייכל (שטען לאחרונה כי לא יותר מ-300,000 יהודים נספו בשואה), הם חלק משיטפון הקנאות הנבזית.

למרות זאת, ההפצה עצומת הממדים של אנטישמיות איסלאמית זו הקוראת לרצח-עם, כמעט שאינה מוזכרת בתקשורת האירופית או המערבית. הנושא הוא בבחינת טאבו למרות הרלוונטיות שלו, המובנת מאליה, להבנת הסכסוך המזרח-תיכוני וחשיבותו כתסמין עיקרי של איום הג'יהאד על החברה המערבית.

באירופה המערבית מתבטאת עתה "תורת הבוז" לאו דווקא בהכחשת השואה, אלא בשימוש בה ככלי להצגת ישראל כ"נאצית". הסופר הפורטוגזי המפורסם, ז'וזה סאראמאגו (Saramago), השווה לאחרונה את רמאללה לאושוויץ. המשורר הקתולי יליד צפון אירלנד, טום פולין (Paulin), מתלהם נגד ה"אס.אס הציוני" שבעיניו אינם אלא "רוצחי ילדים" אכזריים. א.נ. וילסון, איש ספר אנגלי — עיתונאי שנון, אתלט, ביוגרף ואנגליקני מושבע — כתב *באיבנינג סטנדרד* הלונדוני, אחרי ג'נין, כי ישראל איבדה את זכותה להתקיים.[21] זהו רק קצהו של קרחון גדול. הר געש של סילופים, חצאי-אמיתות ושקרים שהתפרץ בעיתונות האירופית בעקבות כניסתה של ישראל לרפיח במאי 2004, מִחזר דפוסי דמוניזציה שכבר הופיעו שנתיים קודם לכן בפרשת ג'נין.

לשונאי ישראל בימינו מובן מאליו כי יש לטהר את העולם ממדינת היהודים. ישראל אינה מדינה ככל המדינות שיש לשפוט אותן על פי אמות-מידה אובייקטיביות ובלתי משוחדות. ישראל היא "מדינה סוררת", "פושעת" מעצם הגדרתה, מושחתת בתמציתה ובלתי-חוקית באשר היא. נגזר על ישראל להיות ייחודית מאחר שהורתה ולידתה ב"חטא הקדמון" של עקירה, גירוש, הפקעה והגליה מכוונת של אוכלוסיית ה"ילדים" הפלשתינים. ישראל מעצם הווייתה ואף מבחינה מטפיזית, היא "גזענית" ו"קולוניא־ליסטית".[22] עלילה ערבית-פלשתינית זו — עליה חוזרים כתוכים גם ישראלים "פוסט-ציונים" ויהודים "אנטי-ציונים" — גוברת על העובדות ההיסטוריות האובייק־טיביות אודות מלחמת העצמאות של ישראל ב-1948. מיתולוגיה מזיקה זו חורגת מגבולות הביקורת הסבירה, מחשיפה מלומדת של האמת שמאחורי המיתוסים, ממוסר כפול או מדעה משוחדת כלפי ישראל. במפורש או במשתמע, היא מייחסת למדינה היהודית מאפיינים של מעשה פשע המזכיר את שיטות ההכפשה של כתבי אישום אנטישמיים.[23] הנראטיב אינו רק מצדד — במקרה או בתום לב — בעניין הפלשתיני. הוא מציג מעין אינקוויזיציה דוגמטית. לפנינו מקרה מובהק של דה-הומניזציה, שלילה אפריורי של אנושיותה של ישראל.

הדמוניזציה המתמדת של ישראל קלה יותר בשל השִׁכחה הקולקטיבית בעולם הלא-יהודי בנוגע לנסיבות הקמתה של ישראל, שכמעט מתה בלידתה ב-1948 בגלל התוקפנות הערבית. מי זוכר כיצד נשיא מצרים, נאצר, חתר להשמדת ישראל ב-1967; או כיצד יאסר ערפאת, בשנת 2000, בחר במתכוון באלימות ובטרור כאשר אהוד ברק הציע לו מדינה פלשתינית על מגש. דפוס זה נמשך מאז ועד היום. התקשורת המערב-אירופית ממחזרת שוב ושוב את התדמית של תוקפנות סדיסטית ישראלית, ללא התגרות, במהלך האינתיפאדה הנוכחית, אולם מתעלמת מאזרחים ישראלים שהם קורבנות של טרור הג'יהאד הפלשתיני. סדר-היום האירופי ברור: התמקדות בעיקר בדוגמאות של סבל פלשתיני תוך ניתוקן מהקשרן ההיסטורי והצבאי, והעצמת פעולות הגמול הישראליות נגד פעולות הטרור המחרידות, לכלל "פשעים נגד האנושות".

בכל הנוגע לישראל, הנימה צורמת, זועמת, מוקיעה אל עמוד הקלון.[24] דומה כי רוב האירופים הליברלים אינם מוכנים מלכתחילה לקבל את האפשרות שהיהודים בימינו עלולים באמת ובתמים להיות קורבנות. שהרי אם המדינה היהודית אמורה להיות "גזענית", "אימפריאליסטית" ו"קולוניאליסטית" מיסודה, אזי היהודים וישראל הופכים אוטומטית לחשודים. אם יהודי התפוצות אינם מביעים בגלוי את שנאתם לשרון, למתנחלים או לצבא הישראלי, הם ייחשבו כמנודים הנמצאים מחוץ לגדר. לעומת זאת, אם הם מגַנים את ישראל, כל התחומים פתוחים בפניהם. אמצעי התקשורת במערב — ובעיקר באירופה — יתייחסו בכבוד רב ליהודים "אנטי-ציונים" שכאלה ויקבלו אותם בזרועות פתוחות כאילו היו נביאים

[20] Robert S. Wistrich, "Islamic Judophobia: An Existential Threat", in David Bukay (ed.), *Muhammad's Monsters*, Balfour Press and ACPR Publications, 2004, pp. 195-222.

[21] A.N. Wilson, "The Tragic Reality of Israel", *Evening Standard*, 22 October 2001.

[22] Georges-Elia Sarfati, *L'Antisionisme*, Paris, 2002, pp. 88-101.

[23] Robert S. Wistrich, "The New Face of Anti-Semitism", *The Gazette* Montreal, 14 March 2004.

[24] לפרקים קשורה קשיחות זו לרגשות אנטי-אמריקאיים באירופה. ראו Alvin H. Rosenfeld, *Anti-Americanism and Anti-Semitism, A New Frontier of Bigotry*, The American Jewish Committee, New York, 2003.

שבעה מושגים נרדפים להרג: לרצוח, להרוג, לגרש, לחסל, להוציא להורג... הקריקטורה נועדה להיות גירסה סרקסטית של "עשרת הדברות". *דמותו של היהודי על-פי 'השטירמר', כוונתה להציג את היהודים כולם כחבר מרצחים.* (*The Labour Movements newspaper Dagsavisen*, 7.1.2004).

תנ"כיים. הנה כי-כן, התבטאויותיהם מתוארות כפעולות התנגדות "אמיצות" ולא כקונפורמיזם אינטלקטואלי שקוף. ה"נאותות הפוליטית" האופיינית לניתוח הליברלי של הסכסוך הישראלי-פלשתיני היא בבחינת "בל יימצא" בקרב רוב היהודים האנטי-ישראליים. כמובן שסגולת המחשבה המקורית אין בה כדי להסביר את מגוון הפרסומים של יהודים אלה במערב. לעומת זאת יש בהם כדי לשמש אליבי יעיל נגד האשמות באנטישמיות.

התשובה הרווחת ביותר של התקשורת האנטי-ישראלית באירופה להאשמות בשנאת יהודים, היא הכחשה זועמת המלווה לעתים בגינויים מתלהמים של מדיניות ממשלת ישראל ותלונות בדבר "סחטנות מוסרית" כל אימת שמועלה נושא תחייתה של האנטישמיות. המנטרה עליה חוזרת התקשורת של הזרם המרכזי היא כי הם מתנגדים רק לשרון ולא ליהודים. עם זאת, קריקטורות נגד שרון כביכול, נסמכות על רבדים עתיקים או סמויים של שנאת יהודים, כדי להגביר את יעילותן. לדוגמה, בינואר 2004 זכתה קריקטורה מקוממת שצייר דייב בראון עבור *האינדפנדנט* (ובה נראה שרון זולל תינוקות פלשתינים), בפרס קריקטורת השנה בבריטניה. הדימוי לא זו בלבד שהוא מעורר את עלילת הדם מימי הביניים, אלא שתיאורו המכוער של שרון היה מוצא מקום של כבוד בעיתון האנטישמי הנאצי *דר שטירמר*.[25] זמן-מה קודם לכן, הקים *הנו סטייטסמן* לתחייה, בעמוד שער מחריד תחת הכותרת: "קנוניה כשרה", מוטיב איקונוגרפי אנטישמי ידוע היטב של מגן דוד נוצץ, עשוי זהב, המשפד את הדגל הבריטי הרפוי. *ליברסיון*,[26] עיתון השמאל החילוני בצרפת, הרחיק עד כדי אִזכור ההאשמה העתיקה של היהודים ברצח-אל, כדי להעביר את המסר האנטי-ישראלי שלו. קריקטורה לרגל חג המולד מראה את שרון מכין צלב עבור יאסר ערפאת כשטנק ישראלי חונה בסמוך, והכותרת היא: "אין חג מולד לערפאת — אך ברוכים הבאים לפסחא".[27] מסרים טעונים שכאלה הבאים מן התקשורת השמאלית-ליברלית באירופה, הם תזכורת לעוצמת ההשפעה הנמשכת של דימויים נוצרים עתיקים על נפשות חילוניות לכאורה.

היהודים שוב מוצאים עצמם היום מתוארים בקריקטורות כמדכאים אכזריים, שפלים, חתרניים, צמאי דם — ממש כפי שהיו בנצרות של ימי הביניים. מיוחס להם כוח מרושע, מאגי כמעט. שונאי היהודים טוענים כי הציונים במיוחד חותרים לשלטון על אחרים באמצעות בריתם ההדוקה עם אמריקה השתלטנית והאכזרית — האימפריה הרומית החדשה בת-זמננו. מטרתם, המתגלה כביכול ברבים ב"פרוטוקולים של זקני ציון", היא לגבש את החלום הנושן של כוח יהודי עולמי. אולם היהודים ובעלי בריתם האמריקאים אינם רק זוממים להשיג הגמוניה עולמית. הם מתוארים באורח קבע כסופר-פאשיסטים, כתלמידים שעלו על מורם ורבם — אדולף היטלר.

התקשורת האירופית ואינטלקטואלים רבים מגלים פעילות מיוחדת, משך ארבע השנים האחרונות, במאמץ להפוך את ישראל ל"נאצית", או לכל הפחות להכפיש אותה כמדינת "אפרטהייד". הנה כי-כן, מדינת היהודים הפכה לנקודת השיא של כל מקרה אפל בהיסטוריה הקולוניאלית של המערב המודרני. נראה כאילו כל הפשעים שבוצעו במשך 150 השנים האחרונות נגד האינדיאנים באמריקה, האבוריג'ינים באוסטרליה, המוסלמים באלג'יריה, הוויאטנמים והשחורים בדרום-אפריקה, היו רק מבוא לזוועות המבוצעות בפלשתין על-ידי הצבא הישראלי והמתנחלים. חוסר פרופורציה מגוחך שכזה כמעט שאינו מעורר תמיהה בחוגי המשכילים בימינו. מעמדם הבולט של יהודים בהנהגת אווירת הלינץ' נגד ישראל, יש לו השפעה רבה על יצירתו של מצב סוריאליסטי זה.

הניסיון להשוות את צה"ל לוורמאכט או את ההתנחלויות בשטחים השנויים במחלוקת למדיניות הגרמנית הרצחנית של "טיהור אתני" בתקופת השואה, לא נולד עם האינתיפאדה השנייה. גטו ורשה הוצג בחלק מן התקשורת המערבית כהקבלה למצור הישראלי על ביירות ב-1982. בחוגי השמאל הקיצוני נעשו באותו זמן מאמצים מכוונים להפוך את הישראלים ל"ניאו-נאצים", ואת הפלשתינאים ל"יהודים" של המזה"ת.[28] עם זאת, מיתוסים אלה היו לרוב נחלתן של התעמולה הערבית והסובייטית, ולא חדרו עדיין לתודעת הציבור הרחב של הזרם המרכזי. היום מיתולוגיה זו היא כמעט נחלת הכלל. האנטי-ציונות הידרדרה ל"אנטי-אימפריאליזם של שוטים". זו היא אמונה חובקת-עולם שבה אהדה שאינה במקומה לצד החלש, הזדהות סלקטיבית ביותר עם ענייני העולם השלישי וחמלה מופשטת ל"אומללי תבל" מזינות שנאה בלתי רציונלית לישראל. נתעבים ככל שיהיו מעשי הרצח המבוצעים על-ידי טרוריסטים פלשתינים נגד אזרחים ישראליים חפים מפשע — אירופה הליברלית תתעלם מהם או תצדיק אותם כנובעים מתוך יאוש. לחלופין, "פיגועי התאבדות" עולים לדרגת התנגדות אצילית לכיבוש "דמוי-נאצי" — חזרה כתוכי על טענות התעמולה הפלשתינית כאילו היו דברי אלוהים חיים. כל תגובה צבאית ישראלית לטרור הפלשתיני זוכה לגינוי אוטומטי כ"שימוש בכוח מופרז". הדברים מזכירים את הזעקה הידועה, **היהודי אשם**, שאפיינה את האנטישמיות בכל

[25] *The Independent*, 27 January 2003.

[26] Robert S. Wistrich, "Anti-semitism in Europe Today", *Antisemitism International*, SICSA, Jerusalem, October 2003, pp. 62-65.

[27] Jonathan Freedland, "Is Anti-Zionism Antisemitism?", in Iganski and Kosmin (eds.), *A New Antisemitism*, op. cit., pp. 119-120.

[28] See Robert S. Wistrich, "Anti-Zionism as an Expression of Antisemitism", Study Circle of the President of Israel, Jerusalem, 1985, in Hebrew and English.

La danse macabre. קריקטורה המלווה את מאמרה של קורדליה אדוורדסון, הגרועה שבשונאי ישראל בארצה. גב׳ אדוורדסון היא יהודייה שהיתה אסירה באושוויץ. (*Aftenposetn*, 13.4.2003).

הדורות. ה״אני מאמין״ האנטי-ציוני הבלתי-כתוב של האֶלף החדש קובע כי ״ישראל אשמה״ עוד טרם נבדקו העובדות לאשורן. יש בכך אישור נוסף כי האנטישמיות הפוליטית בימינו לא שינתה את עמדותיה אף שהמוקד שלה עבר מן היהודי כפרט אל המדינה היהודית.

ההתנגדות הרשמית של ממשלות אירופיות לאנטישמיות היא משקל-נגד לדעות הקדומות הרווחות בתקשורת, אולם אין בכוחה לשנות את המצב ללא התגייסות נרחבת ביותר בקרב החברה האזרחית. צרפת, לדוגמה, חוקקה חוק נגד החיג׳אב — ה״רעלה האיסלאמית״. ממשלת צרפת שבה אל מסורת ה-laïcité (החילוניות) הרפובליקנית בתקווה לבלום את הפונדמנטליזם האיסלאמי. היה גם פרץ קצר של גינויים ממשלתיים חריפים נגד אנטישמיות. עם זאת גדל מספר ההתקפות על יהודים ב-60% בהשוואה למחצית הראשונה של שנת 2003. הסיבות ברורות. בצרפת נמצאת אוכלוסיית היהודים הגדולה באירופה — 600,000 נפש, וגם אוכלוסיית המוסלמים הגדולה באירופה — 6 מיליון נפש.[29] הסכסוך הישראלי-פלשתיני מגיע לבתיהם של מוסלמים צרפתים דרך תחנות טלוויזיה ערביות מסיתות שאת שידוריהן ניתן לקלוט באמצעות לוויין, או דרך התקשורת הצרפתית התומכת בעניין הפלשתיני. יתרה מזאת: גם אם המדינה הצרפתית פועלת עתה נגד האנטישמיות מבית, מדיניות החוץ שלה היא פרו-ערבית בגלוי. עובדה זו מחלישה מאוד את יכולתה להילחם בהצלחה בתופעה שהיא מגנה ומטפחת בעת ובעונה אחת, באמצעות ה-Realpolitik הציני שלה.

בגרמניה, הפער בין עמדת שלטונות המדינה לבין עמדת ה״עמך״ מרשים עוד יותר. לדוגמה, הממסד הפוליטי הגרמני פועל בדרך כלל בתקיפות נגד אנטישמיות מן הימין הקיצוני, אולם נבצר ממנו לשנות את העובדה כי שליש מכלל הגרמנים מאמינים שליהודים נודעת השפעה רבה מדי בעולם; כי שני שלישים מן האוכלוסייה בגרמניה סבורים שישראל היא האיום העיקרי על שלום העולם; או כי שלושה רבעים מן הגרמנים מעוניינים לשים סוף פסוק לשואה.[30]

העקביות של גישות אלה קשורה ללא ספק לעיצוב חד-צדדי של דעת הקהל נגד ישראל, באמצעות התקשורת המודפסת והאלקטרונית, האקדמיה, הכנסיות והאינטלקטואלים. למרבה האירוניה, דווקא אליטות משכילות אלה מצהירות בעיקשות על רגשותיהן העמוקים כלפי השואה. עם זאת, אין להן כל קושי בהשמצת ישראלים כ״פושעי מלחמה״ בשל התגוננותם הפעילה נגד האפשרות החדשה לרצח-עם. נראה כי יהודי טוב הוא יהודי מת. יהודים חיים המתעקשים להתקיים הם עניין אחר לחלוטין, אלא אם יצייתו לתכתיבים הפוליטיים של האו״ם, של אירופה או של העולם הערבי.

בינואר 2004 התקיים דיון בינלאומי נגד אנטישמיות בשטוקהולם בירת שוודיה. מיצג אמנותי שערורייתי שנקרא ״שלגיה״ (עבודתו של אמן ישראלי ״אנטי-ציוני״ גולה) הוצג במוזיאון העתיקות כמחאה פוליטית נגד ישראל. היתה זו דוגמה מושלמת לאסטטיקה ניהיליסטית המפארת טרור, מין תערובת חסרת-דעת של תעמולת הסתה קומוניסטית ושל אמנות פאשיסטית. התצוגה הותירה את הרושם לפיו טרוריסטית פלשתינית שטבחה ביהודים ובערבים ישראליים במסעדה בחיפה, היא חלק מ״מאבק צודק לשחרור לאומי״ נגד כובשים מרושעים. בכירים שוודיים הזדעזעו יותר ממחאתו הקיצונית של השגריר הישראלי מאשר מ״יצירת האמנות״ השערורייתית עצמה.

לפני שבועות מספר נקרעה מסכת הצביעות השוודית הרשמית ונחשפה האנטישמיות, כאשר שרת החוץ ליילה פרייוולדס (Freivalds) ביקרה בכיתה של בני שש עשרה והאשימה את ישראל בהתנהגות נאצית כלפי הפלשתינים. לדבריו של תלמיד יהודי נדהם, שהיה עד להתרחשות, שרת החוץ ממש קרנה מנחת כאשר נערה מוסלמית הסבירה כי ליהודים אין שום זכות להיות בישראל ויש לגרשם מאחר שהמשיח שלהם עדיין לא ״שב״. האירוע התרחש בבית ספר שבו שיעור גבוה של מהגרים, רבים מהם מוסלמים. באופן דומה, ב-11 ביוני 2004, התקיים משחק כדורגל בשטוקהולם בין שתי קבוצות של נערים בני חמש עשרה. קריאות גנאי ״מוות ליהודים״ ו״הכו בציונות״ הוטחו בקבוצת ״מכבי״ היהודית במהלך המשחק,[31] ולאחריו הוכו הנערים היהודים על-ידי יריביהם הסומאלים.

מגפת האנטישמיות אינה מתפשטת בחלל ריק, והיא מוזנת מהוקעה חד-צדדית של ישראל בתקשורת השוודית ומן המסרים המעורבים היוצאים ממקורות רשמיים.[32] בעת ביקורה ב״יד ושם״ ב-9 ביוני 2004, המשיכה ליילה פרייוולדס במשחק הדו-פרצופי של הממשלה השוודית ושל מדינות נוספות החברות באיחוד האירופי. היא דחתה בתוקף כל ניסיון להשוות ״ביקורת״ על מדיניותה של ממשלת ישראל לאנטישמיות, תוך שהיא מתעלמת מן ההשלכות של מעורבותה האישית בתופעה זו. היא טענה כי מערכת המשפט מעמידה לדין ומענישה בחומרה כל הסתה אנטישמית. היא בחרה שלא להזכיר כי לפי החוק השוודי יש צורך בלא פחות מעשרה עדים כדי להעמיד לדין על

[29] Shmuel Trigano, *La démission de la République. Juifs et Musulmans en France*, Paris, 2003; Also Emmanuel Brenner, *France, Prends garde de perdre ton âme*, Paris, 2004.

[30] כבר באפריל 2002, 36% מכלל הגרמנים שנסקרו הודו ברגשות סלידה כלפי יהודים, בהשוואה ל-20% בלבד שלוש שנים קודם לכן: *Politische Einstellungen in Deutschland*, Frankfurt a.M., 14 June 2002, הסקר נערך על-ידי פרופ׳ אלמר ברהלר (Brahler) מלייפ־ציג ופרופ׳ הורסט-אברהרד ריכטר מפרנק־פורט ד׳מיין.

[31] Ilya Mayer, "Whither the White Buses?", *The Jerusalem Post*, 18 June 2004, p. 19. הכותב הוא יו״ר המועצה למידע של הקהילה היהודית בגט־בורג.

[32] ראו מאמר מאת סטפן מייסלס (Meisels), יו״ר לשעבר של הקהילה היהודית בשטוקהולם: "To Be a Jew in Sweden", *The Jerusalem Post*, 9 June 2004. מייסלס מדגיש את הצורות החדשות של האנטישמיות שאינן מטופלות כראוי על-ידי השלטונות.

הסתה גזענית ולרשום אותה בסטטיסטיקה. התיק גם אינו מגיע לבית המשפט אם המבַצעים הם צעירים מדי — מספר משמעותי של בני נוער מרקע ערבי ומוסלמי נכללים בקטגוריה זו. כך רוב הפשעים האנטישמיים בשוודיה אינם נכללים כלל בסטטיסטיקה, המזויפת למעשה.[33] עד כאן בנוגע להבטחה כי מספר התקריות האנטישמיות בשוודיה יורד.

הוראת השואה זוכה לתמיכה פעילה של הממשלה השבדית ושל מספר ממשלות אירופיות אחרות המטיפות ומציקות בהתמדה לישראל ממרומי האולימפוס של מוסרניות זחוחה ודעתנית. לעתים קרובות מתעלמות הטפות המוסר הללו מן הסכנות הקיומיות שעמן נאלצת ישראל להתמודד. הן מנתקות את השואה מן האיומים להחריב את המדינה היהודית, ומשתמשות בשואה כנשק נגד ישראל כל אימת שהדבר משתלם להן. הנה כי-כן, הוראת השואה — אף שהיא רצויה כשלעצמה — איננה תרופת פלא נגד אנטישמיות. אדרבא, לעתים קרובות היא מזינה את האנטישמיות! לדוגמה, כאשר הנושא עולה בבתי ספר שיש בהם אחוז גבוה של תלמידים מוסלמים, התוצאה היא הטרדה של מורים ותלמידים יהודים והתעללות אנטישמית.[34] יתרה מזאת: כיתות הלימוד הופכות לזירות לניגוח ישראל בשם ה"אנטי-גזענות" וזכויות האדם!

הגרף של תקריות אנטי-יהודיות באירופה היום, תואם לדפוסי ההגירה המוסלמית ובמיוחד הערבית, וצרפת, בלגיה, בריטניה, גרמניה ושוודיה מובילות בתחום זה. יש עלייה חדה בהתקפות ערביות/מוסלמיות על יהודים במדינות אלה במשך השנים האחרונות. בבתי-ספר ובאוניברסיטאות רווחת איבה כלפי יהודים בקרב סטודנטים ערבים ומוסלמים; דרשות במסגדים מסיתות נגד היהודים; אתרי אינטרנט מוסלמיים מפיצים תעמולה אנטישמית באמצעות הכחשת השואה, עלילת דם ותיאוריות אודות הקנוניה היהודית. היהודים חשים יותר ויותר אנוסים להסתיר את זהותם היהודית בפרהסיה, כדי לצמצם את הסכנה פן יותקפו. האם יכול להיות סימן בולט יותר לכוח החיים של האנטישמיות בת-זמננו באירופה?

אין ספק כי מה שקורה ברחובות ניזון, ביודעין או שלא ביודעין, מן הקיצוניות האנטי-ישראלית של אמנים ואינטלקטואלים רבים. לדוגמה, בתחילת 2004 הכריז מיקיס תיאודורקיס, מלחין יווני וסמל-תרבות (התפרסם בזכות לחניו לסרט "זורבה היווני" ב-1964), בנוכחות שרי החינוך והתרבות של יוון: "הם [היהודים] קנאים העושים ככל העולה על רוחם. היום ניתן לומר כי עם קטן זה נמצא בשורש הרע ולא בשורש הטוב".[35] התפרצותו של תיאודורקיס אינה מקרה בודד או חריג ביוון המופגזת במאמרים אנטישמיים המכפישים את היהודים ואת ישראל. העיתונות של הזרם המרכזי ביוון מהללת, חדשות לבקרים, את פיגועי ההתאבדות. אין להפריד בין הסתה כזו לבין מעשים שכיערו לאחרונה את יוון כגון חילול בתי-כנסת, בתי-עלמין ואנדרטאות לזכר השואה. זו תזכורת מאלפת כי אמנים ואינטלקטואלים משקפים אך גם מעצבים את החברה בה הם חיים; זו גם אזהרה כי טלוויזיה, אינטרנט וטכנולוגיות אחרות מספקות, גם לאינטלקטואלים מדרגה שלישית, קהל מאזינים פוטנציאלי גדול יותר מאשר בכל תקופה אחרת. האינטרנט הוא מתת-שמים לשכפול והפצה של דימויים אנטישמיים ותיאוריות קונספירציה מוזרות בכל רחבי העולם.

אירופה אינה עשויה מקשה אחת בגישותיה כלפי ישראל. התקשורת והאינטלקטואלים אינם אנטי-יהודים כגוש אחד. קיים עדיין זרם חשוב של השקפה הדוחה את הגישות שאותן מנתח מאמר זה. אולם הסירוב העקשני לגנות פה אחד את תומכי הג'יהאד ואת הטרור הפלשתיני המכוון נגד יהודים או ישראלים, הוא תסמין חשוב של איבה חד-צדדית שאין לתרץ אותה בבורות גרידא. מובן שבמזה"ת עצמו העוינות עזה וחדה יותר, והאנטישמיות היא מכשיר בדוק ומנוסה בידי ממשלות ערביות להבעת איבה לישראל. שנאת ישראל משמשת ביעילות רבה **כאופיום להמונים**. כך תלתה לאחרונה המנהיגות הסעודית את האשמה ב-95% (לא פחות) מהתקפות הטרור של אל-קעידה בסעודיה ב"מזימות ציוניות". נראה כי משעה שערב-הסעודית היא היעד — אוסאמה בן לאדן וה"ציונים" הם בעלי-ברית!

תיאוריות קונספירציה ואנטישמיות הן סם הרגעה רב-עוצמה לאי-שביעות-רצון עממית. הן מסבות את תשומת-הלב מן הכישלונות העמוקים של החברה הערבית בפיתוח אנושי. העובדה כי משכילים ערבים רבים כל כך מקבלים ללא ערעור את הבדותות הללו, מפגינה נטישה חמורה של אחריות אינטלקטואלית והעדר אומץ לב אזרחי. כך גם השתיקה מחרישת האוזניים של רוב האליטות האירופיות מול השתפכות מטורפת של אנטישמיות ערבית השואפת לרצח-עם. האם יש עדות חמורה יותר לפשיטת רגל מוסרית? העובדה שיש מספר ישראלים "שוחרי שלום" הלהוטים לצרף את שמותיהם לשידפון מוסרי זה, היא ציון עגום למחלת נפש של שנאה עצמית שצצה ועולה חדשות לבקרים בהיסטוריה היהודית.

אינטרסים ממסדיים, גיאו-פוליטיים וכלכליים ממלאים אף הם תפקיד בגל הנוכחי של שנאת יהודים אירופית. מאז 1970 מסייעים ה"דו-שיח" האירופי-ערבי והתמיכה השיטתית בעמדות הפלשתיניות נגד ישראל, להכשיר את הקרקע לשיח אנטי-ציוני ואנטי-אמריקאי ארסי יותר ויותר.[36] הכוח המניע "דו-שיח" זה הוא אסטרטגיה מעשית מאוד של שיקולים מסחריים ודיפלומטיים מן הצד האירופי. לגבי מדינות ערב — ה"דו-שיח" מביא עמו טובות הנאה מוחשיות לא פחות. המסגרת האירו-ערבית לשיתוף פעולה סייעה בסלילת הדרך להגירה גדולה מן העולם השלישי לאירופה ולזרימה שוטפת של מהגרים חדשים אשר יצרה כיום אוכלוסייה בת 20 מיליון מוסלמים באיחוד האירופי. ציבור בוחרים זה מתחיל להסתמן כגורם בפוליטיקה המקומית, והשפעתו הגוברת עלולה להוביל להגברת הדה-לגיטימציה של ישראל.

מעֵבר לכך קיימת ההשפעה הרחבה יותר, לטווח ארוך, של כספי הנפט הערבי, על הדיפלומטיה והסחר המערביים, על מימון מחקר אקדמי של המזה"ת, ועל היכולת להטות את דעת הקהל לכיוון אנטי-ציוני. הטרור האיסלאמי הקיצוני נגד מטרות אירופיות לא ריכך את האווירה האנטי-ישראלית ולא צמצם את ההתנגדות האירופית להתערבות האמריקאית בעיראק, כפי שהוכיחו פיגועי אל-קעידה במדריד ותוצאותיהם. אמנם האירופים נותרו חשדנים כלפי האיסלאם ובאופן כללי אינם אוהבים ערבים, אולם הזרם הסמוי של שנאת זרים

[33] Ilya Mayer, op. cit.

[34] Emmanuel Brenner (ed.), *Les Territoires perdus de la République. Antisémitisme, racisme et sexisme en milieu scolaire*, (Paris, 2002).

[35] *The Jerusalem Post*, 18 November 2003, (editorial).

[36] Bat Ye'or, "Le dialogue Euro-Arabe et la naissance d'Eurabia", *Observatoire du monde juif*, Bulletin no.4/5, December 2002, pp.44-55.

אינו הופך מגביר את אהדתם כלפי המדינה היהודית. נראה כי אימוץ קולני של העניין הפלשתיני יכול לדור בכפיפה אחת עם שנאת איסלאם עזה ועם האנטישמיות הישנה-חדשה.

בקרב התקשורת של הזרם המרכזי נותר, בכל זאת, מקום קטן לביקורת גלויה על האיסלאם. תחנות טלוויזיה ברחבי האיחוד האירופי ממשיכות לחזור על המנטרות העקרות אודות תוקפנות ציונית ללא התגרות נגד פלשתינים "חסרי-ישע". הן מוקיעות ללא לאות את "טרור המדינה" של ישראל, את חומות האפרטהייד היהודי, את ה"טיהור האתני", והן בודות שפע סיפורי זוועה אנטי-ישראליים. בבריטניה, בעת הקרב בג'נין, כתב א. נ. וילסון ב*איבנינג סטנדרד*: "מדובר בטבח ובטיוח של רצח-עם". ה*גארדיין* טען נחרצות כי ג'נין היא "פשע ידוע במיוחד לשמצה" ו"דוחה באותה מידה" כמו הטבח של אל-קעידה במנהטן ב-11.9. כתבת *הטיימס* טענה כי במשך עשר שנות דיווח מבוסניה, צ'צניה וסיירה ליאון לא ראתה הרס מכוון שכזה וזלזול שכזה בחיי אדם.[37] דיווחים מסולפים אלה היו מנותקים לחלוטין מן המציאות: לא נזכרה בהם הטקטיקה של הטרוריסטים הפלשתינים המתמקמים בכוונה תחילה בקֶרב אזרחים במחנה הפליטים; הם התעלמו מן האיפוק שהפגינה ישראל בכך שלא הפעילה את עוצמתה האווירית וחשפה את חיילי המילואים שלה לסכנה ולמחיר דמים גבוה של לחימה מבית לבית. אכן, היה זה "רצח-העם" הראשון בהיסטוריה שהסתכם ב-52 הרוגים פלשתינים (רובם המכריע לוחמי טרור), בעוד הישראלים איבדו 23 מחייליהם. הטבח היחיד שאירע בג'נין הוא טבח האמת.

לאחרונה חזר דפוס זה של סילוף בחלק מתגובותיה של התקשורת האירופית לפעולותיה של ישראל ברפיח. האו"ם, שאף הוא אחד הספקים העולמיים המובילים של אנטישמיות, סיפק לגיטימציה הרסנית להשחרה שיטתית של ישראל. מאז ועידת דרבן (בחסות האו"ם), חלה הסלמה במדיניות ההפליה של האו"ם נגד מדינת היהודים, העניין הפלשתיני "התקדש", ועתה קושר הארגון הילת טוהר בתולי לטרור ההתאבדות ומחזק את המיתוס האירופי הנפוץ שישראל היא המפירה בהתמדה את המשפט הבינלאומי.[38]

האנטישמיות העכשווית באירופה, במזה"ת, בצפון-אמריקה ובאו"ם, ניזונה מזרם גובר של שמועות, דיסאינפורמציה, תקשורת חד-צדדית, מיתוסים, עלילות דם והכפשות שיטתיות המתעוררות כל אימת שישראל פועלת בתוקף להגנתה העצמית. מדהימה במיוחד היא הפריטה על מיתרי השואה. למשל, ז'וזה סאראמאגו, הסופר המפורסם, חתן פרס נובל, כותב בעיתון הספרדי *אל פאיס* (*El Pais*) ומסַפר לקוראיו כי הישראלים מונעים על-ידי "ודאות מפלצתית מושרשת" כאילו הם "נבחרי האל", שהם "אחוזי גזענות ייחודית אובסיביית, פסיכולוגית ופתולוגית" שאותה הם מתַרצים בסבל שעברו בשואה. בעודם מבצעים פשעים "שניתן להשוותם לאושוויץ", הם "מגרדים ללא הרף את פצעיהם [כלומר, את השואה] וחושפים אותם קבל עולם כאילו היו דגל".[39]

האשמות דומות נגד היהודים כעם מושמעות במדינות אירופיות רבות. בגרמניה, לפני כעשרים שנה, ציין הנריק ברודר במרירות: "הגרמנים לעולם לא יסלחו ליהודים על אושוויץ". כאשר חבר הפרלמנט הגרמני מרטין הוֹכמן האשים את היהודים במותם של מיליונים בשנותיה הראשונות של המהפכה הבולשביקית ברוסיה, היו נוצרים-דמוקרטים ועוד אזרחים רבים בקרב ציבור הבוחרים שלו שסברו כי "הוא דיבר אמת". מספר הולך וגדל של גרמנים מן השורה רואה ביהודים "Tatervolk" — אומה של פושעים, שאינה טובה יותר מן הנאצים עצמם.[40] היפוך תפקידים כזה הוא כמובן פתרון נוח להקל על משא האשמה הגרמני הכבד. הסופר הגרמני הנודע, מרטין וולזר (Walser), קלט את מצב הרוח הזה בספרו רב-המכר, *מותו של מבקר* (*Tod eines Kritikers*) שיצא לאור ביוני 2002. דמותו של גיבור הספר שעמדה לנגד עיניו היתה דמותו של המבקר הספרותי היהודי-גרמני מרסל רייך-רניצקי (Reich-Ranicki) שהוא צייר כקריקטורה עטורה בכל קלישאה אנטישמית ידועה. הספר עורר ויכוח ציבורי לוהט, וכתוצאה מכך קיבל רייך-רניצקי מכתבי שטנה אנטישמיים רבים מן הרגיל.[41] האנטישמיות התרבותית המעודנת של וולזר אינה חדשה. כבר ב-1998, בנאום בטקס קבלת פרס השלום מטעם ענף הספרים הגרמני, קרא וולזר לאחסן את העבר האנטישמי של גרמניה בקירור, ומחה נגד "ניצולו" למטרות עכשוויות. על עמדתו זו הגנו פוליטיקאים ואינטלקטואלים מכל גוני הקשת הפוליטית בגרמניה.

שיח מסוג זה והכרזות של אינטלקטואלים גרמנים, המשוות את המחבלים המתאבדים הפלשתינים ללוחמי ההתנגדות היהודית בגטו ורשה שנלחמו מלחמת יאוש בנאצים במלחמת העולם השנייה, הפכו לזרם המרכזי בגרמניה. חוכמת-הרחוב האירופית הופכת את קורבנות השואה לפושעים פאשיסטים. ה"נאציפיקציה" של ישראל הופכת להיות ספורט עממי בכל רחבי אירופה. לפנינו אחת המוטציות היותר מרושעות בתולדות "השנאה הארוכה ביותר", ההופכת את השואה עצמה לבומרנג כדי להכות בו את ההצדקה המוסרית של המדינה היהודית. ■

37. *The Times*, 16 April 2002.

38. Anne Bayefsky, "One Small Step", *The Wall Street Journal*, 21 June 2004.

39. Paul Berman, "Bigotry in Print. Crowds Chant Murder", *Forward*, 24 May 2002.

40. Richard Herzinger, "Der Fall Hohmann, Raunen, Angst and Hass", *Die Zeit*, 47/2003, 13 November 2003.

לתוצאות מחקר של פרופ' וולפגנג פרינדט (Frindte) מאוניברסיטת ינה (Jena) בעקבות פרשת מרטין הוכמן, ראו גם עמירם ברקת, "גרמנים הם אנטישמים יותר מכפי שנראה לעין", *הארץ* 19 באפ־ריל 2004. באוקטו־בר 2003 טען חבר הפרלמנט הוכמן, הסו־ציאל-דמוקרט, כי: "מי שמתייחס אל הגרמנים כ'עם נתעב', יכול באותה מידה לתאר כך את היהודים". שליש מכלל הגרמנים תומך בהצה־רות אנטישמיות אלה ואחרות של הוכמן.

41. "Marcel Reich-Ranicki: Antisemitische Gefuhle kommen starker Zum Vorschein", *Der Spiegel* online, 27 August 2002.